Outward No.BMCSW/ /20 **Date- / /20**

2.3.2 List of ICT Tools used Teachers

No.	Name of Teacher	Designation	Resource used of ICT
1	Dr. Anant Vinayak Deshmukh	Associate Prof.	PPT Presentation, Zoom Meeting, Google Meet, PDF Notes, Youtube Lectures, Whatsapp
2	Dr. Vishnu Ramdas Gunjal	Associate Prof.	PPT Presentation, Zoom Meeting, PDF Notes, Whatsapp
3	Dr. Ashish Subhashlal Gujarathi	Assistant Prof.	PPT Presentation, Zoom Meeting, Google Meet, PDF Notes, Whatsapp
4	Dr. Vinod Ajabrao Raipure	Assistant Prof.	PPT Presentation, Zoom Meeting, PDF Notes, Whatsapp
5	Dnyaneshwar Gangaram Bhagwat	Assistant Prof.	PPT Presentation, Zoom Meeting, PDF Notes, Whatsapp
6	Narsing Dongarsing Valvi	Assistant Prof.	PPT Presentation, Zoom Meeting, PDF Notes, Whatsapp
7	Shailesh Baburao Patil	Assistant Prof.	PPT Presentation, Zoom Meeting, PDF Notes, Whatsapp
8	Dr. Rahul Yashvantrao Nikam	Assistant Prof.	PPT Presentation, Zoom Meeting, PDF Notes, Youtube Lectures, Whatsapp
9	Dr. Uttam Jakoji Sonkambale	Assistant Prof.	PPT Presentation, Zoom Meeting, PDF Notes, Whatsapp
10	Dr. Maroti Nivarati Gaikwad	Assistant Prof.	PPT Presentation, Zoom Meeting, PDF Notes, Google Meet, Google Classroom, Google Forms, Whatsapp
11	Dr. Sambodhi Madhukar Deshpande	Assistant Prof.	PPT Presentation, Zoom Meeting, PDF Notes, Youtube Lectures, Whatsapp
12	Dr. Mohini Uday Upasani	Assistant Prof.	PPT Presentation, Zoom Meeting, PDF Notes, Youtube Lectures, Whatsapp

BMC's, College of Social Work, Chopda — IQAC

(Dr. A.V.Deshmukh)
IQAC Co-ordinator,
BMC'S, College of Social Work,
Tal-Chopda, Dist-Jalgaon

(Dr. I. M. Saundankar)
Principal,
BMC'S, College of Social Work,
Tal-Chopda, Dist-Jalgaon

Research Methodology
Steps in Social Research

Mr. Anant V Deshmukh
BMC's College of Social Work, Chopda, Dist-Jalgaon

Steps of Research methodology

- Problems formulation
- Review of literature
- The main **objectives** of review of related literature are:

(I) To provide theories, ideas, explanations or hypotheses which are likely to be helpful in the formulation of research problem?

(II) To avoid over lapping studies,

(III) To be a fertile source for formulating hypothesis,

(IV) To suggest the methods of data collection, procedures, to explore the sources of data and statistical techniques appropriate to the solution of the problem,

(v) To gather comparative data and findings of earlier researches which are of use in the interpretation of data and analysis of results?

(vi) To enable the investigator to gain expertise in his area of interest, and

(vii) To keep the researcher abreast of the most recent development in his area of activity.

Steps of Social Research

- Formation of Hypothesis
- Working out Research design
- Define universe of the study
- Determined sampling design
- Tools of data collection
- Analysis of the data
- Testing of Hypothesis
- Generalization & Interpretation
- References
- Report writing

Thanks You

भगिनी मंडळ चोपडा संचालित

समाजकार्य महाविद्यालय,चोपडा, जिल्हा जळगाव

विषय : कुपोषण.

सादरकर्ती : हर्षदा संजय सुशिर.
समाजकार्य पारंगत भाग-१

मार्गदर्शक : प्रा.डॉ. अनंत देशमुख सर.

शैक्षणिक वर्ष : २०२१-२२

अनुक्रमणिका.

- प्रस्तावना .
- व्याख्या .
- कुपोषणाची कारणे .
- कुपोषणाची लक्षणे .
- कुपोषणाचे दुष्परिणाम .
- समायाकार्यकर्त्याची भूमिका .
- संदर्भ .

प्रस्तावना.

- कुपोषण म्हणजे आजार नव्हे परंतू अयोग्या आहार, उपासमार व जिवनसत्वाचा अभाव यांचा परिणाम मुलांच्या शरीरावर होतो. असे मुल लहानश्या आजाराने सुध्दा अशक्त दिसू लागतात. उदा- अंगावर सुज येणे , मुल रडके होणे, बाळाची वाढ खुंटणे, वजन व उंची वयाच्या प्रमाणात न वाढणे यालाच कुपोषण म्हणतात.

व्याख्या.

- पुरेसा व योग्या आहार न घेतल्यामुळे जी अशक्त पणाची परीस्थिती निर्माण होते तिला कुपोषण म्हणतात. व अश्या व्यक्तिला कुपोषित म्हणता येईल.

कुपोषणाची कारणे.

- लवकर अंगावरील दूधपाजणे बंद करणे .
- बाळाला भरपूर व वेळेवर अंगावरील दूधन मिळणे .
- पूरक पोषक आहारास उशीरा सुरुवात .
- आहारात अ जिवनसत्वाचा अभाव .
- सतत आजारी पडणे .
- दोन मुलांमध्ये अंतर कमी असणे .

कुपोषणाची लक्षणे

सौम्य प्रकार

- वजनात हळूहळू वाढ .
- पोटाचा नगारा .
- कृश अंगकाठी .
- भूक मंदावणे .
- निरउत्साही .
- माती खाण्याची इच्छा .
- रातअंधाळेपणा .

गंभीर प्रकार

- मुलांच्या वजनात वाढ न होणे .
- पाय व कधी कधी तोंड सुजणे .
- शरीरावर काळे डाग पडणे .
- केस गडायला सुरुवात होणे .
- प्रतिकार शक्ती कमी होणे .
- जंतू दोषाचे प्रमाण वाढणे .
- गोवर, टिबी व क्षयाचा विकार वाढतो.

कुपोषणाची दु ष्परिणाम.

- वजन न वाढणे व वाढ न होणे .
- चालणे, बोलणे या क्रिया मंदावणे .
- हाता पायाचा कडया व पोटाचा नगारा होणे .
- चेहऱ्यावर उदासपणा व निरउत्साही वृत्ती.
- हात पाय चेहरा यावर सूज व त्वचेवर फोड येणे
- प्रतिकार शक्ती कमी होणे .
- जंतू दोषाचे प्रमाण वाढणे .
- गोवर, टिबी व क्षयाचा विकार वाढतो .
-

कुपोषणवरील उपाययोजना.

- बाळाला एक ते दिड वर्षे स्तनपान करणे .
- बाळाला पहिल्या दिवशी पासुन वेळेवर दुधपाजणे .
- सहा महिन्यानंतर लगेचच स्तनपानाबरोबर वरच्या आहाराला सुरुवात करणे .
- दोन मुलांमधील अंतर कमीत कमी तीन वर्ष असावे .
- मुलांचे सर्व लसीकरण वेळेवर करावे.

कुपोषणाविषयी समाजकार्यत्र्यांची भूमिका.

- शासनाचे उपाययोजना जसे पूरक-पोषण आहार आणि आरोग्यसेवा याबददल समाजात म्हणजे स्तनदा माता गरोदर माता यामध्ये जाणीव व जगृती निर्माण करणे.
- योजनेच्या लाभासाठी त्यांना जवळील ग्राम-बालविकास केंद्राला भेट देण्यास सांगणे.
- संदर्भ : पोषण आणि आहार – माहिती व शिक्षण मार्गदर्शक पुस्तिका.

धन्यवाद...

भगिनी मंडळ संचलित समाजकार्य महाविद्यालय चोपडा

वर्ग :- MSW-I

सन :-२०२१/२२

नाव :- पावरा मंगला जमादार

विषय:- आदिवासी क्षेत्रात उल्लेखनीय काम करणाऱ्या सामाजिक कार्यकर्त्यांना संस्थांना आदिवासी सेवक सेवा संस्था पुरस्कार योजना उद्देश स्वरूप

मार्गदर्शक :- प्रा.डॉ.अनंत देशमुख सर

प्रस्तावना :-

आदिवासी क्षेत्रात आदिवासींचा विकासाकरिता उस्फूर्तपणे काम करणाऱ्या अनेक व्यक्ती व संस्था आहेत. त्यातील उल्लेखनीय काम करणाऱ्या व्यक्ती व संस्थांची निवड करून त्यांच्या कार्याचा जाहीर गौरव करून असे काम करण्याकरिता इतर व्यक्ती व संस्थांची निवड करणाऱ्या या उद्देशाने आदिवासी सेवक आदिवासी सेवा संस्था पुरस्कार देण्याची योजना १९८५ पासून कार्यान्वित करण्यात आली. हा पुरस्कार प्रतिवर्षी परमपूज्य ठक्करबाप्पा यांच्या जयंतीदिनी (२१ नोव्हेंबर) १५ सेवक व ७ आदिवासी सेवा संस्थांना देण्यात येतो.

या पुरस्काराचे स्वरूप.

१) आदिवासी सेवक पुरस्कार प्राप्त व्यक्तीस २५००० रुपये व आदिवासी सेवा संस्था पुरस्कार विजेता संस्थेस ५० हजार रुपये रकमेचा पुरस्कार देण्यात येतो. २०१७/१८ या वर्षात काही अपरिहार्य कारणास्तव हा पुरस्कार देण्यात नव्हता. त्यामुळे दोन हजार सतरा व अठरा व दोन हजार अठरा एकोणवीस या दोन्ही वर्षाचा पुरस्कार जाहीर झाला असून ३० व्यक्तींना आदिवासी सेवक व ९ संस्थांना आदिवासी सेवा संस्था पुरस्कार घोषित करण्यात आला आहे.

पात्रता.

1. अर्जदाराचे वय ४५ वर्षापेक्षा जास्त असावे.
2. अर्जदार, खासदार, आमदार, जिल्हा परिषद, अध्यक्ष अथवा कोणत्याही अधिकारी पदावर नसावा
3. अर्जदार स्वयंसेवी संस्था राजकारणापासून अलिप्त असावा.
4. अर्जदार व्यक्ती व संस्था यांच्याविरुद्ध फौजदारी स्वरूपाचे गुन्हे नोंदविले नसावेत किंवा शिक्षा झालेली नसावी.
5. पुरस्कार्थींनी आदिवासी संस्कृती, संवर्धन, शिक्षण, अत्याचार निर्मूलन, अंधश्रद्धा, निर्मूलन, इत्यादी प्रकारच्या क्षेत्रात आदिवासींच्या विकासाकरिता किमान दहा वर्षे विशेष भरीव कार्य केलेले असावे.
6. अर्जदारांनी विहीत नमुन्यातील अर्ज केलेल्या कार्या बद्दलच्या माहितीसह संस्थांच्या बाबतीत संस्था पब्लिक ट्रस्ट सोसायटीज रजिस्त्रेशन ॲक्ट खाली पंजीबद्ध असल्याबाबतची प्रमाणपत्रे घटनेची प्रत व मागील पाच वर्षे याचे अहवाल पाठविणे आवश्यक आहे.

संपर्क.

संबंधित क्षेत्राचे प्रकल्प अधिकारी, एकात्मिक आदिवासी, विकास प्रकल्प जिल्हाधिकारी, मुख्य कार्यकारी अधिकारी, जिल्हा परिषद.

उपाय योजना :-

राज्याची आदिवासी उपयोजना कार्यान्वित करण्यासाठी नियोजन विभागातर्फे विभन्न प्रशासकीय विभागांना व्यवस्था उपलब्ध करून देण्याबाबत पद्धती या राज्यात १९९२-९६ पर्यंत पाळले जात असे व ते विभाग त्यांच्या स्वच्छता अधिकारात आणि त्यांच्या प्राथम्य क्रम पसंतीनुसार आदिवासी उपयोजना करिता वेळ निश्चित करीत असत आदिवासी उपयोजनेतून बाजूला काढलेल्या निधीतून कोणत्या योजना कार्यक्रम आणि विकासाची कामे हाती घ्यावयाचे आहेत याबाबत सुद्धा तेच प्रशासकीय विभाग निर्णय घेत असत. आदिवासी क्षेत्रातील योजनांचा तेथील आदिवासींना प्रत्यक्ष लाभ उपलब्ध करून देणे पेक्षा केवळ एक घटक असल्याची भावना निर्माण झाली. आदिवासी क्षेत्रातील प्रशासनाच्या सहमतीने योजना कार्यरत न करण्याचे कोणतेही प्रयत्न केले गेले नाहीत. आदिवासी उपाय योजना कार्यान्वित यामध्ये काही त्रुटी आणि वैगुन्य झाली होती. परिणात: आदिवासी क्षेत्रातील कामांमध्ये पुरेशा प्रमाणात गुंतवणूक करण्यात आलेली नाही.

राज्यातील एकूण लोकसंख्येशी अद्यापही अशिक्षितता आणि दारिद्र्य मोठ्या प्रमाणात आहे असे दिसून येईल.

आदिवासी उपाय योजनेच्या कार्यान्वयातील आतील उल्लेखित त्रुटी आणि वैगुण्य लक्षात घेता राज्य शासनाने सदर बाब आठव्या पंचवार्षिक योजनेच्या प्रारंभी राज्य नियोजन मंडळ पुढे मांडले.

राज्य नियोजन मंडळाचे सदस्य आणि माजी मुख्य सचिव यांच्या अध्यक्षतेखाली जानेवारी १९९१ मध्ये राज्य नियोजन मंडळाचे एक उपसमितीची नियुक्ती केली आदिवासी उपाय योजनेला अंतिम रूप देण्याची जबाबदारी आता आदिवासी विकास विभागात कडे देण्यात आली आहे.

आदिवासी उपाययोजने खाली प्राप्त झालेल्या नियतव्ययांपैकी ६० टक्के नियतव्यय जिल्हा योजनांसाठी जिल्हा नियोजन समितीला सुपूर्त करण्यात येतो तसेच उर्वरित ४०% नियतव्यय आदिवासी लोकांच्या गरजा व आवश्यकता विचारात घेऊन मागासवर्गीयांचे कल्याण व इतर संबंधित विभागांना उपलब्ध करून देण्यात येतो.

समाजकार्यकर्त्याची भूमिका

प्रशासनाचे काम उत्कृष्टरीत्या होण्यासाठी काही वैज्ञानिक गोष्टी प्रत्यक्ष क्षेत्रीय कार्यावरील संशोधन या गोष्टींची नितांत आवश्यकता भासू लागली पर्यायाने उत्कृष्ट प्रशासन व्यवस्थेची आणि यासाठी तरतूद करण्यात आली. कालांतराने काही काळ अंमलबजावणीच्या दृष्टीने खूपच उत्कृष्ट होता. पण त्यानंतर निधीचा तुटवडा लोकांची उदासीन भूमिका शासकीय कर्मचाऱ्यांची आळशी वृत्ती, फक्त संख्यात्मक कामाकडे लक्ष योजनेतील त्रुटी या सर्व गोष्टींमुळे प्रशासन यांचा ना कुचकामी ठरत असल्याचे दिसून आले यामुळे व्यवसायिक समाजकार्य कर्त्यांनी गरज प्रकर्षाने जाणवत होती. प्रामुख्याने विविध शासकीय योजनांची नियोजन अंमलबजावणी झाली. तर मनुष्याची नितांत आवश्यकता आहे. यामध्ये एक व्यावसायिक समाज कार्यकर्ता म्हणून सामाजिक विकासाबद्दल असणारी जाणीव खूप महत्त्वाची ठरली. प्रत्यक्ष प्रशासकीय यंत्रणेतील खऱ्या अर्थाने लाभार्थी योजनांचा लाभ देण्याची सर्वात महत्त्वाची जबाबदारी हा समाजकार्यकर्ता पार पाडत असतो. प्रशासकीय यंत्रणा व प्रत्यक्षात समुदायांमध्ये करण्यासाठी सर्वात महत्त्वाची गरज असते. ती सन्माननीय बजावत असतात. यामध्ये समुदायांमध्ये जनजागृती प्रबोधन तसेच समुदायाचे संघटन या अत्यंत महत्त्वाच्या बाबींचा समावेश होतो समुदायांमध्ये लोकांचा सरकारी यंत्रणेकडे बघण्याचा दृष्टिकोन हा नकारात्मक असतो त्या नकारात्मक दृष्टिकोनाला सकारात्मक बनविण्यामध्ये समाजकार्यकर्त्याची भूमिका फार महत्त्वाची असते पर्यायाने असे म्हणता येईल की प्रश्न व त्यांची यंत्रणा व प्रत्यक्ष लाभार्थी यामधील दुवा म्हणजे समाजकार्यकर्ता होय.

क्षमता बांधणी प्रशिक्षण मार्गदर्शन चर्चासुत्रे या काही विशिष्ट गोष्टींचे यंत्रणेतील व्यक्तींना प्रक्षिक्षण देऊन शासकीय योजनांची परिणामकारक अंमलबजावणी करण्यासाठी समाजकार्यकर्ता सतत कार्यशील असतो समाजातील दुर्बल घटक व त्यासाठी विशेष कार्य करण्याची जबाबदारी समाज कार्यकर्ता पार पाडत असतो. व या सर्व जबाबदारीमुळे प्रशासनातील समाज कार्यकर्त्याच्या भूमिकेचे महत्त्व अधोरेखित होते.

.

धन्यवाद...